

19yy-yy-yy
Christensen, Anna Christine Libak

Af Tine Bendixen
Fra www.femina.dk 2023
Foto: Jacqueline Fluri.
11. februar 2021

Anna Libak:
Jeg er den vellykkede i min familie

Anna Libak er udlandsredaktør på Weekendavisen. Hendes barndom var så udfordrende, at den vækkede en konstant længsel efter "det normale" i hende, men hun nægter at indtage offerrollen.

Midt i samtalen bliver Anna Libak pludselig opmærksom på en mulig faldgrube:
– Nu bliver det ikke sådan en offerhistorie, vel?

Det er der ingen risiko for. Anna har med sin måde at gå til sit liv på, sin "Anna-hed", selv udelukket offerrollen. Selv om hendes opvækst har været en stående invitation til at indtage lige nøjagtig den.

Men vi foregriber begivenhedernes gang. Det hele starter med, at Anna undskylder ventetiden. Det er ikke, fordi hun havde glemt aftalen.

Den huskede hun udmærket. Indtil et kvarter før, hvor hun kom til at diskutere noget om Polens udenrigspolitik med en kollega i køkkenet på Weekendavisen.

Pludselig var tiden mere end gået. En psykolog havde måske konkluderet, at Annas underbevidsthed havde bestemt sig for at glemme aftalen, fordi det, vi skal nu, er en lille smule briksagtigt, men der er ingen psykolog til stede, og det har der aldrig været.

Det er noget af det, vi skal snakke om: Hvem Anna Libak egentlig er og hvorfor.

"Min Psykologi" kalder hun det. Siden vi lavede aftalen, har hun gået og tænkt over den der psykologi, og hvad hun egentlig skal sige om den. Hun er i ukendt farvand.

Hendes udlandsredaktørkontor på avisen er anonymt indrettet bortset fra en slidt 1950'er-klodset lænestol i rød, uopskåren mekka.

Den ser ud, som om den er slæbt med igennem hele hendes arbejdsliv i medierne. Over skrivebordet: Børnetegninger. Kigger man nærmere efter, vil man måske undre sig over, at de alle sammen ser ud, som om de er tegnet på samme tidspunkt.

– Her på arbejdet foregår der ikke andet end arbejde, derfor er mit kontor meget bart, og så tænkte jeg: En normal person med en normal psykologi ville selvfølgelig have noget på deres opslagstavle, noget fra deres børn. Den var bare tom. Så sagde jeg til min 11-årige Caroline i morges: "Giv mig nogle tegninger, som jeg kan hænge op."

Okay ... Jeg havde så ikke tænkt, at jeg skulle sige til dig, at jeg havde hængt børnetegninger op, inden du kom, for at vise min psykologi, men så får jeg også dårlig samvittighed over det, for man må ikke snyde og lade, som om man er en anden, end den man er.

Det er sådan noget, normale mennesker gør. Hænger børnetegninger op. Anna har hele sit liv observeret det tilsyneladende normale. Udefra.

Anna Libak

Anna Libak, 52 år, udlandsredaktør på Weekendavisen, debattør, foredragsholder, forfatter til adskillige bøger, senest "Skyldig til det modsatte aldrig bliver bevist".

Interesserer sig for alt bortset fra sport i fjernsynet og madlavning.

Gift med Christian Dons Christensen, departementschef i Kirkeministeriet og tidligere ambassadør. Tre børn.

– Jeg har aldrig i mit liv været til en psykolog, aldrig. Jeg har altid været meget nysgerrig efter det, har altid følt mig draget af det og har derfor altid afhørt alle, der går til psykolog: Hvad skete der så? Hjalp det dig? Men grunden til, at jeg ikke tør, er, at livet er en samling historier, og det har utrolig stor betydning, hvilke historier du fortæller dig om dig selv.

- Ens selvbillede ... kan rykkes. Derfor har jeg også altid frarådet folk at gå i parterapi. Jeg har lige været sammen med en af mine mandlige venner, hvis kone har slæbt ham i parterapi. Jeg har virkelig advaret imod det, for ... man kan bygge nogle helt forkerte historier, man kan overbevise sig selv om noget helt forkert. Det er meget, meget farligt at lægge sig fast på en bestemt version af historien om én selv.

Hvad kunne Anna finde ud af om Anna, hvis hun gik til psykolog?

– Jamen ... Jeg kunne for eksempel finde ud af, at jeg var meget genert. For det kan godt være en side af mig, og hvis jeg ligesom blev bekræftet i den udgave af mig, ville jeg blive mere genert. For man kan godt tage en aktiv beslutning om at være anderledes, end man er. Ikke 100 procent, men man kan godt skrue ned. Og op. Man kan forstærke træk ved sig selv eller beslutte sig for, at "det er ikke sådan, jeg er".

Jeg har faktisk været meget hjulpet af, at jeg har troet på, at man kan komme meget langt med at beslutte sig for, at "det er ikke sådan, jeg er".

Skizofreni

Sådan som Anna er. Det kan godt være, hun ikke går til psykolog. Det kan godt være, hun selv synes, hun er virkelig dårlig til interviews som det her.

Ikke desto mindre er hun skarp på sig selv og mekanismerne mennesker imellem. Og vores forudindtagethed, hvordan vi hurtigt dømmes udefra.

"Skyldig til det modsatte aldrig bliver bevist" hedder hendes nye bog. Den anfægter, siger hun, at man uden at kende nogen på forhånd kan sige, om de er onde eller gode.

– Fordi alle som udgangspunkt rummer både ondt og godt, det afhænger af deres handlinger og konteksten, hvordan det falder ud. Hvis jeg tager mig selv som eksempel ... Jeg har jo haft en meget trist opvækst, min lillebror var psykisk syg, skizofren, og har begået selvmord, det er stadig en stor sorg for mig.

- Og min far – jeg troede bare, at han var voldspat, men det har senere vist sig, at han også var psykisk syg. Jeg fandt ud af, at han havde været på, jeg ved ikke hvor meget medicin efter skilsmissen fra min mor. Og så har jeg en mor, som var meget optaget af at opdrage og på mange måder ikke har gjort det specielt nemt at være barn. Altså i det hele taget: Det er virkelig trist. Så kan man udefra sige: "Stakkels Anna, hun er et offer, det gik virkelig ikke godt."

Men det gik jo godt.– Jeg er den vellykkede i min familie.

Hendes egen forklaring: Måske fordi hun trods al tristessen aldrig har skullet leve op til sine forældres ambitioner eller har skullet konkurrere med sin lillebror om deres opmærksomhed.

Men muligvis er det også – min bemærkning – fordi hun evnede at se tingene udefra og oppefra.

Hvis man for eksempel har oplevet Anna Libak debattere demokrati med Helle Thorning-Schmidt på Folkemødet, ved man, at hun ikke deltager i samfunds- og udenrigsdebatter, fordi hun har behov for anerkendelse, bekræftelse eller for at fremstå cool.

Den udfordrende barndom har – mod hvad man måske kunne forvente – ikke skabt den type personlighedstræk i hende.

Hun er derimod blevet en skarp, analytisk observatør, der ikke taler med følelserne, men med fornuften.

Opgaven

Udadtil så det i begyndelsen sådan ud: Lægemor, juristfar og to børn. Indtil skilsmissen. – Jeg er vokset op uden far eller rettere sagt: Der var samvær, indtil det lykkedes min mor at få ham frakendt det samvær, og det er jeg hende meget taknemmelig for. Han var som sagt voldelig.

Urbanplanen på Amager i 1970'erne. Der boede Annas mor med sine to børn.

– Min lillebror var virkelig et yndigt barn, sød og nuttet og havde brune øjne, og til fastelavn klædte jeg ham altid ud som en arabisk sheik og gned ham ind i skosvæerte.

- Når vi så gik rundt og sang for folk, tjente vi bunker af penge, fordi han var så nuttet. Ikke desto mindre blev han psykisk syg. Det ligger simpelt hen i familien, flere andre på både min mors og min fars side har begået selvmord. Min lillebror var syg, fra han var 12, men inden da var han allerede meget udadreagerende. Han var ... håbløs.

- Jeg var den, min mor kunne stole på, så jeg soledede mig i det. Som lille havde jeg en fornemmelse af, at det var mig og min mor. Det har jeg tænkt meget over siden. At lyset faldt på mig, det var ikke sådan, at han blev forsømt, men han var ligesom en opgave, som hun og jeg var fælles om. Jeg fik ansvar, men min mors kærlighed lyste også på mig. I hvert fald mens jeg var helt lille. Det ændrede sig så, da jeg kom i puberteten, for min mor var meget kristen og konservativ.

Blackout

Annas mor var medlem af Den Nye Kirke. Medlemmerne lever efter Emanuel Swedenborgs skrifter – blandt andet er sex før ægteskabet absolut forkert.

– Og vi befinder os i slutningen af 1970'erne, det er helt sindssygt, at hun tror, at hun kan opdrage, samtidig med at hun er læge, har to job og er enlig mor.

- Hun tror, hun kan fjernstyre to børn på det tidspunkt i danmarkshistorien, hvor hele den seksuelle frisættelse og så videre er i gang. Hendes normer passer overhovedet ikke til resten af samfundet. Så ... det kunne ikke lade sig gøre. Vi blev opdraget af unge piger, fordi min mor kom hjem klokken otte om aftenen. Så vi havde Eileen, men hun ville helst være for sig selv, helst have, at vi ikke forstyrrede hende. Så jeg havde jo bare kærester eller var hos min veninde.

Anna befandt sig mentalt meget langt fra sin mor og hendes kirke.

– En af de ting, som min mor og jeg aldrig nogen sinde har kunnet snakke om, er, at hun engang hentede mig fra en fest et eller andet sted, da jeg gik i folkeskolen – det har da forhåbentlig været i de allerældste klasser ... Jeg var fuldstændig ravende fuld.

- Jeg tror faktisk, at nogen havde bedøvet mig, for jeg vågnede i en stor dobbeltseng, som jeg ingen erindring havde om, hvordan jeg var endt i.

Hun var i trusser og trøje, og trøjen sad omvendt på. En veninde ringede efter Annas mor.

– Min mor var rasende. Fuldstændig rasende. Der er sket et eller andet, men jeg aner virkelig ikke hvad, jeg har ingen erindring om det. Bang, jeg har fået et blackout.

Og du vil helst ikke vide, hvad der er foregået?

– Nej. Jeg tror faktisk, jeg er blevet voldtaget dér. Hvorfor skulle jeg ellers vågne under de omstændigheder? Jeg tænkte også dengang, at jeg var blevet voldtaget, men jeg følte ikke noget ubehag eller noget traume over det, fordi jeg netop ikke havde været vågen. Jeg tænkte også, at jeg ikke ville gå til sådan nogle fester igen.

Kaos og uorden

Forholdet til moren blev ikke bedre. Anna flyttede på kostskole – på Høng Gymnasium. I sommerferien efter 2.g gjorde hendes mor et sidste forsøg på at "redde" Anna ved at tage hende med på en månedlang rejse i USA, hvor de besøgte kristne fra Den Nye Kirke.

Hun håbede, at Anna ville studere videre på en af Den Nye Kirkes universiteter efter gymnasiet. Anna valgte anderledes.

Da vi lavede aftalen her, sagde du, at du havde en grænseløs barndom, derfor var du som voksen borgerlig og stærk tilhænger af grænser?

– Ja, altså ... Jeg er nok i virkeligheden splittet i det spørgsmål. Hvis jeg for eksempel kigger på min bekendtskabskreds, så har jeg utrolig mange homoseksuelle venner, og jeg tror, det kan have noget at gøre med, at de også har stået udefra og kigget ind. De står samme sted som mig og banker på og melder sig selv ind i samfundet, men føler ikke, at de vokser op i det, vel? Sådan opfatter jeg det også.

- Jeg føler en eller anden affinitet med mennesker, føler mig draget af mennesker, for hvem konventioner ikke som udgangspunkt er noget naturligt. Hvor alt er noget, man skal beslutte sig for: Det her er det normale, og så gør vi sådan.

- Da min mand og jeg havde 50-års fødselsdag, holdt vores datter en tale, hvor hun sagde: "Min mor er kaos, min far er orden, min mor er mod, min far er trøst." Lige først tænkte jeg, jeg gider ikke være kaos. Jeg havde ikke tænkt sådan om mig selv, men det var rigtigt. Og så tænkte jeg, hun har godt nok alligevel forstået mere om os, end vi selv har forstået. Hvis et af mine børn for eksempel kom og sagde: "Jeg synes, vi skal holde vegetarisk jul," ville det nok i nogle familier have vakt opstandelse, fordi man udfordrer nogle normer, og det gør rigtig mange mennesker utrygge.

Ikke Anna.

– Jeg er nok et af de mindst konventionsbundne mennesker, du overhovedet kan møde. Der skal eddermame meget til, før jeg siger, "det er mærkeligt". Så når jeg sagde, at jeg har en længsel efter grænser, er det dobbeltsidet.

Tæsk

For en del år siden besøgte Anna sin barndoms hood, Urbanplanen – og Stolemagerstien, hvor lejligheden lå.

– Dér mødte jeg en gammel dame, som sagde: "Jeg kan godt huske dig og din bror. Det var så synd for jer, det var så synd, at I boede dér med jeres mor." Jeg husker selv, hvordan jeg har stået nede i gården og diskuteret med de andre børn, om min mor var blevet banket eller ej, hvor jeg har forsøgt at sige, at det var hun ikke, vel vidende at det var hun.

- Jeg forsvarede mig med, at der var en andens mor i opgangen, der også blev banket. Det gad de ikke høre på. Det var bare mig, der var til grin, og jeg tænkte: Ej, jeg kunne godt tænke mig bare at være et normalt sted. Fra jeg var helt lille, har jeg bare drømt om, at: Gid jeg var et sted, hvor der var normalt.

"Normalt" kunne for eksempel være hjemme hos hendes klasselærer, fru Christensen.

– Hun havde ondt af min mor, så en gang imellem tog hun mig og min lillebror op til sig og sin mand et sted nord for København. Hun var barnløs og sød, og så passede hun os i weekenden. Hun havde badekar, og der kunne man få lov til at få skumbad. Det der skum stod bare for mig som den totale luksus.

Og "normalt" kunne være at lede efter andre, der levede lige så unormalt som en selv – så det blev normalt.

– Nedenunder os i Urbanplanen boede fru Bahnsen, hvis mand var sømand. Jeg spillede altid Gris med hende, hun passede mig også. Når hendes mand kom hjem, så bankede han hende også. Tævede hende fuldstændig. Det var helt forfærdeligt. Nogle gange røg hun på hospitalet. Men på en måde passede det mig godt, at hun blev tævet, fordi det gjorde tæv mindre mærkeligt. Jeg tænkte: Nå, men der er jo mange, der bliver tævet. Det var nærmest normalt, ikke? Der var min mor og en anden og så fru Bahnsen, der blev tævet i vores opgang. Hele tre! Jeg holdt meget øje med sådan noget med, hvor ... afvigende vi var.

Morens medlemskab af Den Nye Kirke gjorde sit til fornemmelsen af afvigelse.

– Min mor har for eksempel aldrig sagt, at min lillebror var skizofren. Hun tror – som sin kirke – på onde ånder, som besætter mennesker. På trods af at hun er læge. Jeg fik et chok, da jeg fandt ud af, at det var skizofreni, han led af.

Fødselsdagen

Anna voksede op med en insisterende fornemmelse i baghovedet:

– "Gid jeg kunne bringe tingene i orden." Det fortsatte egentlig i mange år, for så blev min lillebror psykisk syg, og så kørte jeg frem og tilbage ud på den lukkede på Hvidovre i weekenderne for at besøge ham. Jeg tænkte: Det holder aldrig op. Efter min bror var død, døde min far så for et par år siden. Og så tænkte jeg: Nu er det faktisk slut med de uberegnelige konsekvenser. At min far for eksempel en dag pludselig kunne have bortført et af mine børn, eller du ved ... sådan nogle vanvittige ting.

Fordi det var realistisk, at det kunne ske?

– Fordi ... da jeg var lille, skete der vanvittige ting ... Nu har vi jo lovet hinanden, at det her ikke skal være et offerinterview, men ... altså ... vi boede med en jernstang for døren, fordi min far havde polititilhold på et tidspunkt, hvor det ellers var meget svært at få polititilhold.

- Jeg gik i en katolsk privatskole på Amager og i klasse med selveste Helena Christensen og andre overskudsbørn – virkelig bedre folks børn. Jeg havde inviteret hele min klasse hjem til fødselsdag, da min far, som var ved at blive tiltagende vanvittig, besluttede sig for, at min mor skulle skrive på maskine for ham den dag, alle børnene skulle komme. Så da alle de børn kom, fulgt af en lærer, var der ingen spor af fødselsdag i lejligheden. Dér stod min mor og sagde: "Lige et øjeblik, kan I ikke gå ned på legepladsen, så kommer jeg og henter jer, når jeg er færdig?" Fordi hun var så bange for min far.

- Kan du forestille dig et ansigtstab for mig? Der står hele min klasse, det er bedre folks børn, jeg drømmer om at have en normal tilværelse, og der er ikke spor af kage, der er ikke spor af kakao, der er ingenting i lejligheden, og jeg har inviteret til fødselsdag. Det,

jeg mener med det, er, at det gav mig en grundangst for elementer i min tilværelse, som jeg ikke har kontrol over.

Et andet eksempel dukker op:

– Der var også en gang til en skolekomedie i Dianalund, hvor min bror havde taget mit kostume. Jeg skulle spille en af hovedrollerne, og han havde ødelagt det. Allerede tidligt var han en lille smule skør. Jeg var fuldstændig opløst i tårer, jeg ved ikke, om de aflyste forestillingen, jeg kan simpelt hen ikke huske enden på historien. Det eneste, jeg kan huske, var katastrofen: At jeg ikke længere havde mit kostume, som der var brugt tid på, og som var afgørende for rollen. Det, jeg mener, er, at hvis du er vokset op med følelsen af, at tingene kan komme helt ud af kontrol på grund af andre end dig, så ... er din hovedbekymring ikke dig selv, og hvad du har af problemer indeni, det er de andre.

Hun griner kort og siger:

– Det er dem, du skal bekymre dig om. Jeg tror simpelt hen, det kan være en af forklaringerne på, at jeg aldrig har brugt rigtig lang tid på mig selv, at jeg simpelt hen ikke har haft den psykiske energi til og aldrig har haft nogen interesse for at konstatere brister hos mig selv. Simpelt hen aldrig. Mit fokus har altid været rettet imod, hvordan jeg ligesom kan sikre mig eller lave nogle omgivelser, som ... jeg kan stole på.

Overskudsagtig

Det er no-nonsense med Anna. Der er ingen selvforgyldning. Hverken privat eller i arbejdslivet.

– Jeg forstørrer ikke folk. Det vil sige, at jeg heller ikke forstørrer mig selv. På spørgsmålet om, hvordan hun selv har været som mor, svarer hun Anna'sk:

– Jeg kunne nok ikke have gjort det uden min mand. For det er ham, der har gjort, at jeg har kunnet give slip på mine børn. At jeg ikke har skullet eksponere mine børn for mine dårlige sider – det har han givet mig mulighed for. Jeg kan for eksempel blive meget grebet af at skrive. Og nu sætter jeg mig lige i min mors situation.

- Jeg husker, hvordan hun var irriteret på os: Hun er læge, alene om det. Der skal laves mad, hun er stresset. Hun føler, at alting hænger på hende. Det liv ville også have været en forstyrrelse for mig. Jeg har haft frihed, fordi vi netop har deltes om de ting, nogen har taget fra. Det betyder også, økonomisk har taget fra, jeg har haft helt andre muligheder. Hvis vi er stressede, tager vi bare takeaway eller spiser pandekager tre dage i træk, og så er vi alle sammen i godt humør. Det betyder, at mine børn ikke er opvokset i stress og konflikter. Jeg ved ikke,

hvilken mor jeg ville have været, hvis jeg havde været i samme situation som min egen mor ...

– Men den frihed har gjort, at jeg har været mere overskudsagtig, ikke? Jeg har et nært forhold mine børn ... Det var også noget, min datter sagde i sin fødselsdagstale om de bedste ting ved mig: Hos mig blev børn aldrig behandlet som børn, de blev hørt og taget lige så alvorligt, som hvis de havde været voksne, og det følte man sig som barn meget bæret over. Det har hun ret i. Jeg har diskuteret det amerikanske valg med min 11-årige, selv om jeg ved, at hun overhovedet ikke har et klap forudsætning for det.

- Alt, hvad der kommer ud af munden på hende, er sludder, men jeg lytter altid dybt interesseret til hende: Er det rigtigt? Synes du, han virker på den måde? Og det er, fordi jeg altid selv drømte om, at min mor ikke bare ville betragte mig som en, der ligesom skulle formes.

Diamantring

Hvordan er dit forhold til din mor nu?

– Det er sådan, at min mor er ved at være gammel og glemsom, og hun læser gudskelov ikke Psykologi, ellers ville jeg ikke sige det, jeg siger nu, for det ville såre hende. Jeg tror måske ikke, hun har så mange år tilbage, så jeg har besluttet at tilgive hende. Ikke fordi vi har fået talt ud. Jeg har været en skuffelse for hende som datter, og hun har skuffet mig som mor.

- Hun har på nogle punkter været helt håbløs og er det stadigvæk. Ikke kun over for mig. Hun kommer hos os en gang om ugen, men jeg er ret alene om hende. Jeg har svært ved at få mine børn til at være sammen med hende.

- Det er klart, for min mor kan sidde og sige ting som: "Kirstine burde ikke have pandehår, hun ville blive kønnere uden." Men samtidig er hun jo min mor. Og jeg har kun én mor. Jeg kender kvinder, der har brudt med deres mødre og har haft gode grunde til det, men når moren er død, har de haft det frygteligt i årevis bagefter og er rendt fra psykolog til psykolog, fordi det endte så uforløst. Ens mor har jo født en. Og der er også det, at noget gør de trods alt for en, ikke? Jeg mener, mens man er lille, så er de der jo trods alt. De første år har hun da måske kigget beundrende på én en gang imellem.

Endda med kærlighed:

– Jeg følte mig elsket af min mor som barn. Jeg kan huske, at jeg sagde: "Når jeg bliver stor, vil jeg købe en diamantring til dig." Det mindede hun mig om, da hun ikke længere kunne lide mig. Da jeg holdt op med at være hendes, var der lukket. Der var jeg vel 11 år.

Hvordan blev du et helt menneske?

– Jamen det har jeg også tænkt på, men jeg tror faktisk ikke på hele mennesker. Jeg tror, at folk er utilstrækkelige, at mennesker er fulde af komplekser.

Altså ... det var det, jeg sagde til dig i telefonen: At det er et fælles vilkår. Jeg har været hjulpet af, at jeg hele tiden har haft en eller anden tro på, at selv om jeg syntes, at jeg gerne ville være som de normale, så har jeg aldrig troet på, at de normale var normale i den forstand, at de var anderledes mennesker end mig. Jeg har bare altid troet på, at de var bedre til at spille ... normale. For at være helt ærlig! Det har interesseret mig utrolig meget, og alt, hvad jeg har set, har kun bekræftet mig i det.